

รายงานการ

ครั้งที่ **10**

สังคมศาสตร์วิชาการระดับชาติและนานาชาติ
“นวัตกรรมทางสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
ในประชาคมอาเซียน”

วันที่ 15 มกราคม 2557

สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

PROCEEDINGS

The 10th National and International Symposium of Social Sciences
“Social Innovation for Sustainable Development in ASEAN Community”

15 January 2014

School of Social Sciences, Chiang Rai Rajabhat University, Thailand

2

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกพิจารณาผลงานวิจัย
การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ สหประชาชาติ ครั้งที่ 10
“นวัตกรรมทางสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประชาคมอาเซียน”

1. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี	ผู้ทรงคุณวุฒิ
2. ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.มนัส สุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
3. รองศาสตราจารย์ ดร.อวรณ์ โอภาสพัฒนกิจ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
4. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี พิริยะกุล	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวารณ วจิวน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
6. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ชัย ปีกุรักษ์	มหาวิทยาลัยมหิดล
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี กรรพุมมาลย์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชาญ อมรากุล	มหาวิทยาลัยพะเยา
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล สายสวัสดิ์ พิษณุไพบูลย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา สิทธิการ	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
11. อาจารย์ ดร.สิทธิณัฐ ประพุทธนิตินสาร	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
12. อาจารย์ ดร.ปเนต มโนมัยวิบูลย์	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
13. อาจารย์ ดร.อภิสม อินทรลาวัลย์	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
14. อาจารย์ ดร.กัญพัชร์ ไตรทรัพย์	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พิจารณาผลงานวิจัย
การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ สังคมศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 10
“นวัตกรรมทางสังคมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในประชาคมอาเซียน”

1. รองศาสตราจารย์ประกายศรี ศรีรุ่งเรือง	สำนักวิชาบริหารรัฐกิจ
2. รองศาสตราจารย์พัชรา ก้อยชูสกุล	สำนักวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นพพร ธนะชัยจันทร์	คณะครุศาสตร์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ ถีตระกุล	คณะครุศาสตร์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรชัย มุ่งไรสง	คณะมนุษยศาสตร์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิรุณศิริ ใจมา	คณะวิทยาการจัดการ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาพรรม ไชยานนท์	คณะวิทยาการจัดการ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิดา ปิงเมือง	สำนักวิชาสังคมศาสตร์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เลห์ล่า ศรีเอกานุกูล	สำนักวิชาสังคมศาสตร์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชูกลิ่น อุณวิจิตร	ศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยว
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา ยืนยง	สำนักวิชาบัญชี
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์มาตี หวมกุล	ศูนย์วิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
13. อาจารย์ ดร.วรรณะ รัตนพงษ์	สำนักวิชาสังคมศาสตร์
14. อาจารย์ ดร.ปรมินทร์ อริเดช	คณะครุศาสตร์
15. อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ นิเวรัตน์	คณะครุศาสตร์
16. อาจารย์ ดร.นาวิน พรหมใจสา	กองมาตรฐานวิชาการและ การประกันคุณภาพฯ
17. อาจารย์ ดร.จันจิรา วิชัย	สำนักวิชาสังคมศาสตร์
18. อาจารย์ ดร.ณัฐพล สันธิ	คณะมนุษยศาสตร์
19. อาจารย์ ดร.เสริมศิริ นิลคำ	คณะวิทยาการจัดการ
20. Mr.Albert Lisec	คณะมนุษยศาสตร์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

Factors Affecting Traveling Behavior of Foreign Tourism in Temple of Emerald Buddha

กัญญา นัท ทิริสิมะ¹ ประภัสรา เนียมรุ่ง² ปริญา หุ่นโพธิ์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และ 3) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อวัดพระศรีรัตนศาสดาราม โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในโซนตะวันตกที่เดินทางมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม จำนวน 385 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ เทคนิคการวิเคราะห์ปัจจัย และการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 25-35 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง ในช่วงเวลา 10.00-12.00 น. โดยได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม ได้แก่ อาชีพ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในด้านบุคลากร และการส่งเสริมการตลาด

คำสำคัญ : นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ, วัดพระศรีรัตนศาสดาราม, ความคาดหวัง

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the demographic data of foreign tourists that travel to the Temple of the Emerald Buddha. 2) to study the factors that affect to the expectation of returning to the Temple of the Emerald Buddha of foreign tourists. 3) to study the behavior of foreign tourists to the Temple of the Emerald Buddha. A sample 385 observations is randomly selected from western-foreign tourists.

^{1,2} นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

Student in General business Program, Faculty of Management Science, Silpakom University Phetchaburi IT Campus

E-mail: par_crb000@hotmail.com

³ อาจารย์สาขาวิชาการจัดการธุรกิจและภาษาอังกฤษ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

Lecturer in Business Management and English Program, Faculty of Management Science, Silpakom University Phetchaburi IT Campus

Questionnaires were used to collect the data and the statistics used for data analysis were Percentage, Technical analysis and Logistic regression analysis. The result showed that mostly are female tourists, the ages are between 25-35 years old, the status is married, graduated Bachelor degree, private employees. So, almost of tourists travel to Thailand by themselves, the most traveling periods are 10.00-12.00 pm. They got the traveling information from the internet. Factors that affect the expectation of returning to the Temple of the Emerald Buddha are Occupation and Personnel and Promotion of marketing mix.

Keywords : Foreign tourists the Temple of the Emerald Buddha Expectation

บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือว่ามีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย สามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศเป็นจำนวนมาก โดยในปี 2553 ประเทศไทยได้รับการจัดอันดับให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่น่าท่องเที่ยวมากที่สุดในโลก “ World’s Best City ” ซึ่งในปี 2553 มีจำนวนนักท่องเที่ยว 15.9 ล้านคน ซึ่งสามารถทำรายได้เข้าประเทศประมาณ 592,794.09 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 5.9 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2556) โดยรายได้ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวชาวยุโรป (227,679.09 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 38.86 (กรมการท่องเที่ยว สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมการท่องเที่ยว. 2556) ซึ่งจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวในภูมิภาคยุโรปนิยมเดินทางมาเที่ยวในประเทศไทย

วัดพระศรีรัตนศาสดารามหรือวัดพระแก้วเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นพร้อมกับการสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เมื่อ พ.ศ.2325 แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2327 เป็นวัดที่สร้างขึ้นในเขตพระบรมมหาราชวังตามแบบวัดพระศรีสรรเพชญ์สมัยอยุธยา และเป็นที่ประดิษฐานพระมหามณีรัตน์ปฐมมารหรือพระแก้วมรกตโดยเป็นวัดที่ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่ และเป็นวัดที่มีความสวยงามและมีศิลปกรรมที่มีเอกลักษณ์ จึงเป็นอีกเป้าหมายหนึ่งที่นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมมาท่องเที่ยว

จากเหตุผลข้างต้นจะเห็นได้ว่า วัดพระศรีรัตนศาสดารามเป็นวัดคู่บ้านคู่เมืองของประเทศไทย เป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย และยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่ศึกษาความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทางด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความคาดหวังในการกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด มีผลต่อความคาดหวังในการกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยนี้ คือนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เดินทางมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามจำนวน 385 คน โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% (กัลยาพานิชบัญชา, 2546: 74) กำหนดได้จากสูตร ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)z^2}{e^2}$$

เมื่อ n แทน จำนวนสมาชิกกลุ่มตัวอย่าง

P แทน สัดส่วนของประชากรที่จะสุ่ม เท่ากับ 0.05

Z แทน ระดับความมั่นใจที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ z มีค่าเท่ากับ 1.96

แทนค่าในสมการ

$$\begin{aligned} n &= \frac{(0.5)(1-0.5)1.96^2}{0.05^2} \\ &= 384.16 \approx 385 \end{aligned}$$

ฉะนั้นขนาดตัวอย่างที่คำนวณได้เท่ากับ 385 ตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยศึกษาจากเอกสารรายงานวิจัยต่างๆ ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด(Close-ended response questions) และปลายเปิด(Open-ended response questions)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามวัดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับ (สิน พันธุ์พินิจ, 2551: 155)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมกรท่องเที่ยว เป็นแบบสอบถามลักษณะตัวเลือกที่กำหนดให้ มีข้อความจำนวน 9 ข้อเป็นแบบ Check List

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวโดยเป็นคำถามปลายเปิด (Open End Question)

และจากการตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (แบบสอบถาม) โดยทำการสำรวจเบื้องต้น (Pilot Survey) กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่าง สามารถคำนวณค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้เท่ากับ 0.903 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยชี้แจงถึงเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องเก็บข้อมูลให้ทราบ เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเต็มใจให้ความร่วมมือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างและการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากแบบสอบถาม พร้อมกับตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำแบบสอบถามมาลงรหัส และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา เช่น ความถี่ และร้อยละ เพื่อใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ

2. การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis) เพื่อใช้ในการศึกษาลักษณะของข้อมูลส่วนประสมทางการตลาด (7p) และใช้แก้ปัญหาตัวแปรต้นมีความสัมพันธ์กัน (Multicollinearity) ซึ่งเป็นข้อกำหนดในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์

3. การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis) เพื่อใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.1 มีอายุระหว่าง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 38 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 53.8 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 65.6 และส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 42.5

2. พฤติกรรมการเดินทางมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม

จากการศึกษาพบว่านักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามในช่วงเวลา 10.00-12.00 น. โดยจะเดินทางมาท่องเที่ยวด้วยตนเอง ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต แหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยที่เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น กระบี่ ภูเก็ต ส่วนใหญ่ไม่กำหนดช่วงเวลาในการเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยความขัดแย้งทางการเมืองเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดต่อการเดินทางมาท่องเที่ยว และส่วนใหญ่คาดว่าจะกลับมาเที่ยวในประเทศไทยอีกในอนาคต

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม

3.1 การวิเคราะห์ปัจจัย (Factor Analysis)

จากการวิเคราะห์ปัจจัย ซึ่งเลือกการสกัดปัจจัยด้วยวิธี Principal Component Analysis ที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 และใช้วิธีการหมุนแกนแบบ Varimax จากการวิเคราะห์ปัจจัยสามารถจัดองค์ประกอบ

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น 7 ปัจจัย ซึ่งปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรเดิมได้ทั้งสิ้น 60.759 % โดยในแต่ละปัจจัยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยที่ 1 ด้านบุคลลากร ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัว ซึ่งอธิบายความผันแปรได้ 12.750 % และสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading) ได้ดังนี้ความอบอุ่นเอาใจใส่และความสุภาพในการบริการ (0.891) การยิ้มแย้มแจ่มใสและอัธยาศัยที่ดี (0.872) พนักงานรักษาความปลอดภัย (0.796) และการมีมัคคุเทศก์คอยให้คำแนะนำ (0.589)

ปัจจัยที่ 2 ด้านราคาและสถานที่ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัว ซึ่งอธิบายความผันแปรได้ 10.505% และสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ ราคาสินค้าของที่ระลึก (0.844) ราคาเช่าเครื่องแต่งกาย (0.675) ราคาค่าบริการเข้าชม (0.672) ห้องน้ำ (0.600) และที่จอดรถ (0.429)

ปัจจัยที่ 3 ด้านกระบวนการด้านและการส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัว ซึ่งอธิบายความผันแปรได้ 8.937 % และสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ ศูนย์ข้อมูลนักท่องเที่ยว (0.731) แผ่นพับและป้ายประชาสัมพันธ์ (0.705) ป้ายบอกทาง (0.630) และป้ายอธิบายประวัติความเป็นมาของวัดอุโบราณ (0.494)

ปัจจัยที่ 4 ด้านการส่งเสริมการตลาด ประกอบด้วยตัวแปร 2 ตัว ซึ่งอธิบายความผันแปรได้ 8.085% และสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ (0.827) และนิตยสาร หนังสือการท่องเที่ยว (0.748)

ปัจจัยที่ 5 ด้านผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัว ซึ่งอธิบายความผันแปรได้ 7.392% และสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ องค์พระแก้วมรกต (0.735) ความเป็นเอกลักษณ์ของวัด (0.678) จิตรกรรมฝาผนัง ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม (0.556) และความมีชื่อเสียงของวัด (0.502)

ปัจจัยที่ 6 ด้านกระบวนการ ประกอบด้วยตัวแปร 3 ตัว ซึ่งอธิบายความผันแปรได้ 6.811% และสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักปัจจัยได้ดังนี้ระยะเวลาเปิด-ปิด (0.832) ความรวดเร็วในการบริการ (0.602) และกฎระเบียบข้อห้ามของวัด (0.584)

ปัจจัยที่ 7 ด้านกายภาพประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัว ซึ่งอธิบายความผันแปรได้ 6.279 % และสามารถเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักปัจจัย ได้ดังนี้ ทัศนียภาพของวัด (0.621) สถานที่ตั้งที่อยู่ใจกลางเมือง (0.549) ความสะอาด (0.537) และความปลอดภัยของวัด (0.522)

หมายเหตุ ค่าในวงเล็บ คือ ค่าน้ำหนักปัจจัย (Factor Loading)

3.2 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ (Logistic Regression Analysis)

ต่อไปจะวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งสามารถกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

กำหนดให้ ตัวแปรตาม (y) คือ ความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ตัวแปรอิสระ (x_1) คือ เพศ

ตัวแปรอิสระ (x_2) คือ อายุ

ตัวแปรอิสระ (x_3) คือ สถานภาพ

ตัวแปรอิสระ (x_4) คือ ระดับการศึกษา

ตัวแปรอิสระ (x_5) คือ อาชีพ

ตัวแปรอิสระ (f_1) คือ ปัจจัยด้านบุคลลากร

ตัวแปรอิสระ (f_2)	คือ	ปัจจัยด้านราคาและสถานที่
ตัวแปรอิสระ (f_3)	คือ	ปัจจัยด้านกระบวนการด้านการส่งเสริมการตลาด
ตัวแปรอิสระ (f_4)	คือ	ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด
ตัวแปรอิสระ (f_5)	คือ	ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์
ตัวแปรอิสระ (f_6)	คือ	ปัจจัยด้านกระบวนการ
ตัวแปรอิสระ (f_7)	คือ	ปัจจัยด้านกายภาพ

ในการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์มีข้อกำหนดที่สำคัญ คือ ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความสัมพันธ์กันต่ำ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546 : 83) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรอิสระทั้งหมดมาทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พบว่า ตัวแปรเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ส่วน f_1-f_7 ไม่มีความสัมพันธ์กันเพราะฉะนั้นเพื่อไม่ให้ละเมิดข้อกำหนดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงแยกการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 คือ ตัวแปร x_1-x_5 ทำการสถิติทดสอบ Contingency Coefficient และกลุ่มที่ 2 คือ ตัวแปร f_1-f_7 จะทำการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์สามารถแสดงได้ ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้การทดสอบ Contingency Coefficient

ตัวแปรตาม	ตัวแปรอิสระ	Value	Approx. Sig.
y	x_1	.047	.377
	x_2	.119	.276
	x_3	.106	.131
	x_4	.089	.582
	x_5	.230	.001

จากการทดสอบด้วยสถิติทดสอบ Contingency Coefficient ตัวแปรอิสระแต่ละตัว x_1-x_5 มีค่า Sig. มากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่า เพศ อายุ สถานภาพ และระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังที่จะกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม แต่มีเฉพาะตัวแปร x_5 ที่มีค่า Sig. น้อยกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดงว่าตัวแปรอาชีพมีผลต่อความคาดหวังที่จะกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ต่อไปจะนำตัวแปรอิสระ f_1-f_7 ข้างต้นมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการถดถอยโลจิสติกส์โดยใช้วิธี Forward Wald เพื่อใช้ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (สัมประสิทธิ์การถดถอย) ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรในสมการตอบสนองโลจิส

	B	S.E.	Wald	df	Sig.	Exp(B)
f ₁	.306	.143	4.543	1	.033	1.357
f ₄	.256	.157	8.279	1	.004	1.292
Constant	1.706	.154	122.915	1	.000	5.509

จากตารางที่ 2 ข้างต้นสามารถเขียนเป็นสมการถดถอยโลจิสติกส์เพื่อใช้ในการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามได้ดังนี้

$$P(Y) = \frac{1}{1 + e^{-w}} \quad (1)$$

$$W = 0.30(f_1) + 0.256(f_4) + 1.706$$

กำหนดให้ค่า 1. P(Y) คือ ความน่าจะเป็นในการตัดสินใจเดินทางมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม

2. f₁ และ f₄ คือ ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

จากสมการข้างต้น เป็นสมการที่ใช้ในการพยากรณ์โอกาสหรือความน่าจะเป็นที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม อธิบายได้ว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด โดยปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม หมายความว่า ถ้าระดับความคิดเห็นที่มีต่อวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในปัจจัยด้านปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลให้โอกาสที่นักท่องเที่ยวจะกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามจะเพิ่มมากขึ้นด้วย โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านบุคลากร รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด

ต่อไป จะเป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของสมการถดถอยโลจิสติกส์(สมการ(1)) ซึ่งสามารถตรวจสอบความเหมาะสมได้ โดยพิจารณาตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดง Hosmer and Lemeshow Test

Chi-square	df	Sig.
6.726	8	.566

จากตารางที่ 3 เป็นตารางแสดงสถิติทดสอบ Hosmer and Lemeshow Test เพื่อใช้สำหรับตรวจสอบความเหมาะสมของการถดถอยโลจิสติกส์ โดยสามารถตั้งสมมติฐานในการทดสอบ ได้ดังต่อไปนี้

H₀ คือ สมการ (1) เหมาะสม

H₁ คือ สมการ (1) ไม่เหมาะสม

จากตารางที่ 3 เป็นตารางทดสอบ Chi-square มีค่าเท่ากับ 6.726 และมีค่า Sig. เท่ากับ 0.566 ซึ่งมีค่ามากกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ยอมรับ H_0 นั่นคือ สมการ (1) มีความเหมาะสมเพียงพอที่จะใช้ในการพยากรณ์โอกาสในความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ตารางที่ 4 Classification Table

Observed		Predicted		Percentage Correct
		ความคาดหวังในการกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม		
		ไม่กลับ	กลับ	
ความคาดหวังในการกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม	ไม่กลับ	0	59	.0
	กลับ	0	296	100.0
Overall Percentage				83.4

จากตารางที่ 4 เป็นตารางแสดงการจำแนกกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งพยากรณ์ได้จากสมการ (1) ชำงค้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าไม่กลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามมีจำนวนทั้งสิ้น 59 คน ซึ่งสมการพยากรณ์พยากรณ์ถูกต้อง 0% และกลุ่มตัวอย่างที่คาดว่าจะกลับมาเที่ยว มีจำนวนทั้งสิ้น 296 คน ซึ่งสมการสามารถพยากรณ์ได้ถูกต้อง 100% ดังนั้น โดยสรุปทั้ง 2 กรณี สมการ (1) สามารถพยากรณ์ได้ถูกต้องเท่ากับ 83.4 %

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 25-35 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรภรณ์ รัชชศิริ (2551) ที่ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัดในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์ กรุงเทพมหานคร" และสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อาชีพ มีผลต่อความคาดหวังในการกลับมาเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีลักษณะงานต่างจากอาชีพอื่น การจัดสรรวันหยุดเพื่อการท่องเที่ยวมากกว่าอาชีพอื่น ประกอบกับเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงด้านงบประมาณ จึงทำให้มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะนี้มากกว่าอาชีพอื่น

พฤติกรรมการเดินทางมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่เดินทางมาในช่วงเวลา 10.00 -12.00 น. เลือกเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรรัตน์ วงศ์เป็ง (2550) ที่ศึกษาเรื่อง "ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป" นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากเว็บไซต์และสื่อออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณะ เฉลาสุรกีษณ (2552) ที่ศึกษาเรื่อง "พฤติกรรมและทัศนคติโดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวอิสระชาวต่างชาติที่มีต่อวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร

15 January 2014

กรุงเทพมหานคร” ความขัดแย้งทางการเมืองถือเป็นอุปสรรคหรือข้อจำกัดหลักต่อการเดินทางมาเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยว ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภกร ภักทรชนกุล (2551) ที่ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทัศนคติและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยอันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง กรณีศึกษา : พ.ศ.2549-2550” ส่วนใหญ่นิยมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น กระบี่ ภูเก็ต เป็นต้น ช่วงเวลาในการเดินทางมาประเทศไทยของนักท่องเที่ยวไม่มีกำหนดช่วงเวลาที่แน่นอน และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศส่วนใหญ่คาดว่าจะกลับมาเที่ยวในประเทศไทยอีกในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศธร จันทรวิโรจน์ (2554) ที่ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยหลังเหตุการณ์วิกฤติทางการเมือง”

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความคาดหวังในการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม มี 2 ปัจจัยประกอบด้วยปัจจัยด้านบุคลากร เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ อรรถาศัยดี สุภาพในการให้บริการ ส่งผลมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี นิลสนธิ (2550) ที่ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่คาดหวังของมัคคุเทศก์ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ กรณีศึกษา วัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง” ส่วนปัจจัยรองลงมาคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์และนิตยสารการท่องเที่ยวซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญพัชร สุวรรณสนธิชัย (2547) ที่ศึกษาเรื่อง “ทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อวัดพระศรีรัตนศาสดาราม” และสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อความคาดหวังการกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากปัจจัยด้านบุคลากรมีผลต่อความคาดหวังในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยววัดพระศรีรัตนศาสดารามของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเป็นอันดับแรกควรเพิ่มการจัดการอบรมพนักงาน/เจ้าหน้าที่ให้มีใจรักในการบริการ มีความรับผิดชอบและความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เพิ่มมากขึ้นและอีกปัจจัยที่ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวเข้าในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม คือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้เพิ่มมากขึ้น อาทิเช่น การประชาสัมพันธ์เว็บไซต์การท่องเที่ยวต่างๆหรือออนไลน์ต่างๆ การประชาสัมพันธ์ผ่านนิตยสารและหนังสือการท่องเที่ยวเพื่อการเดินทางกลับมาเที่ยวอีกในครั้งต่อไปของนักท่องเที่ยวและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวมากขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมและมีความชัดเจนยิ่งขึ้นควรเปลี่ยนวิธีวิจัย อย่างเช่นวิจัยเชิงคุณภาพ หรือมีการสัมภาษณ์เชิงลึก

2. ควรเพิ่มตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เช่น ปัจจัยด้านจิตวิทยา ปัจจัยด้านการจูงใจ รูปแบบการดำเนินชีวิต เป็นต้น จะทำให้ทราบถึงที่มีผลต่อความคาดหวังในการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว. (2556). สถิตินักท่องเที่ยว. เข้าถึงเมื่อ 15 ตุลาคม. เข้าถึงได้จาก <http://www.tourism.go.th/index.php?mod=WebTourism&file=content&dID=6&cID=276>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546). การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:ธรรมสาร.
- กฤษณะ เศษสุรภัย์ชน. (2552). “พฤติกรรมและทัศนคติโดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศของนักท่องเที่ยวอิสระชาวต่างชาติที่มีต่อวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร.” สารนิพนธ์ปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เพ็ญพัชร สุวรรณสนธิชัย. (2547). “ทัศนคติและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มีต่อวัดพระศรีรัตนศาสดาราม.” สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พงศธร จันทร์วิโรจน์. (2554). “พฤติกรรมและทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยหลังเหตุการณ์วิกฤติทางการเมือง.” ปริญญานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยุทธ ไถยวรรณ. (2551). วิเคราะห์ข้อมูลวิจัย Step by Step SPSS 4. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- วีรารักษ์ รัชชปรี. (2551). “พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงพุทธของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยววัด ในบริเวณเกาะรัตนโกสินทร์กรุงเทพมหานคร.” ปริญญานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภกร ภัทรชนกุล. (2550). “ปัจจัยในการตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ทัศนคติและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติต่อการท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร อันเป็นผลมาจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมือง กรณีศึกษา : พ.ศ.2549-2550.” จุลาลงการณัฐกิจปริทัศน์ 30, 115-116 (พฤษภาคม-มิถุนายน): 178-201.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและร้อยละของรายได้จากนักท่องเที่ยวต่อ GDP ในปี 53. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤศจิกายน. เข้าถึงได้จาก http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/news_travel.jsp
- สิน พันธุ์พินิจ. (2551). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- อมรรัตน์ วงศ์เป็ง. (2550). “ปัจจัยทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป.” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อัญชุลี นิลสนธิ. (2550). “คุณลักษณะที่เป็นจริงและที่คาดหวังของมัคคุเทศก์ในความกิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ กรณีศึกษาวัดพระศรีรัตนศาสดารามและพระบรมมหาราชวัง.” ปริญญานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.